

Barcelona, 22 de febrer de 1929

# L'Esquella de la Torratxa

ANY LII - Núm 2591 - 15 cts. - Atrassats 30



J. Sureda  
29



TAMBE HI HAN CLASSES

—Pel peix ha arribat la mala època.  
—Pel peix vulgar sí, però no pas per nosaltres,  
que som de luxe.



## Teatre Català NOVEDADES

COMPANYIA CATALANA

DIRECCIÓ: CARLES CAPDEVILA

Avui, NO HI HA FUNCIO.

Demà, dissabte, tarda,

**La tia Tecleta**

nit,

**El testament de l'Abadal**

Diumenge, a dos quarts de quatre,

**El viatge prodigiós d'En Pere  
sense por**

a tres quarts de sis, i nit,

**El testament de l'Abadal**

Es c. spatxa en Comptaduria

BICICLETES **ESPORTS**  
ACCESORIS

**SANROMA**

Balmes, 62 - Telèfon 12303 - BARCELONA

DEMANEU TARIFES DE PREUS



### VIES URINÀRIES

**Impureses de la sang - Debilitat nerviosa**

Prou sofrir inutilment de les dites malalties, gràcies al meravellós descobriment dels

**Medicaments del Dr. SOIVRE**

**Vies urinàries:** *Blenorragia* (purgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *uretritis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluixos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els Catxets del Doctor Soivre. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que neces-

siten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa.

**Impureses de la sang:** *Sífilis* (aariosis), *eczemes*, *herpes*, *úlceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acaé*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Píndoles depuratives del Dr. Soivre**, que són la medicació depurativa ideal i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundós, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

**Debilitat nerviosa:** *Impotència* (manca de vigor sexual), *poluacions nocturnes*, *espermatòria* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fatiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potencials del Dr. Soivre**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la joventut, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pessetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franqueig a **Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16, telèfon 544 S. M. Barcelona**, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentrellament, tractament i guariment de les dites malalties.

## Blenorràgics:

No ho dubteu. El guariment de la vostra purgació està amb els

## Cachets Neisserinos

Exit garantit. Tractament ràpid, discret i sense molèsties

Venda: Farmàcies i Centres d'específics

Preu de la capsa: 5'50 pessetes

## Banquets ben servits al HOTEL ORIENT

Rambla del Mig, 20  
BARCELONA

## Mai les càpsules peruvianes Borrell

no han deixat de guarir aviat i radicalment les BLE-NORRAGIES (purgacions) GONORREES i tots els altres FLUIXOS de les vies urinàries, per CRONIQÜES que fossin

Medicació discreta en el seu us

Venda: SEGALA, o a l'autor A. BORRELL

Comte de l'Asalto, 5, cantonada Sant Ramon. - BARCELONA

Si voleu menjar be  
aneu al restaurant

## Grill - Room

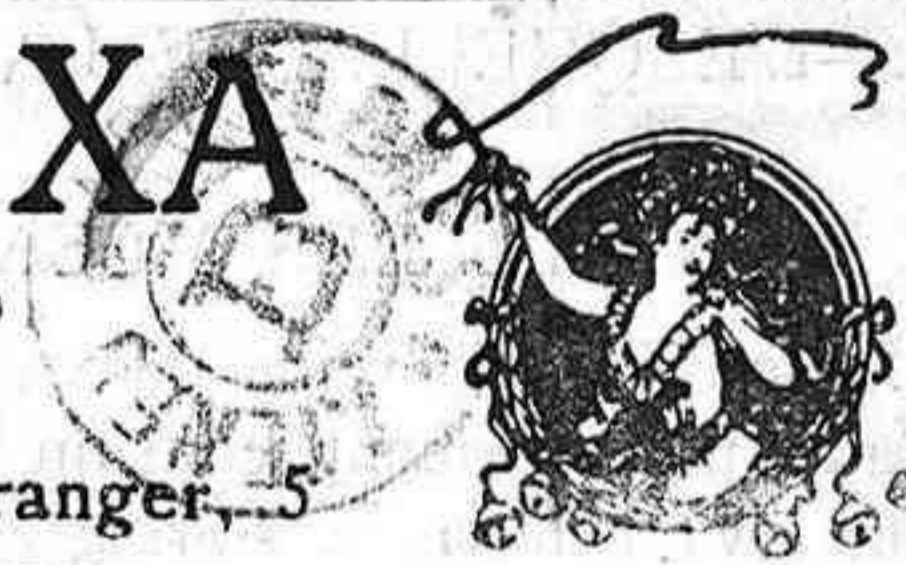
Lloc predilecte dels gurmets  
Escudillers, 8



# L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ  
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20  
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ  
Fora de Barcelona:  
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5



## CRÒNICA

### El fred a Barcelona



o era bastant menut quan per primera vegada les parets de la Ciutat foren decorades amb uns cartells de l'"Atracció de Forasters" que deien, sota uns dibuixos molt d'aquella època, "Barcelona, ciutat d'hiver". No sé pas d'on va treure que la nostra Ciutat era una Ciutat d'hiver. A no ser que per Ciutat d'hiver entenen que ací no s'hi pot pas estar mentre dura.

Amb l'excusa que a Barcelona no hi fa fred, ens hem anat enredant els uns als altres. Uns per un amor localista mal entès, els altres per una avarícia calculada i maligna; els de més enllà, per snobismes, el cert és que a Barcelona hi fa un fred que recargola i que ni a les cases particulars, ni als establiments públics, ni als teatres i altres llocs de diversió, s'hi pot estar, perquè hi fa un fred sinistre.

La calefacció central hi és posada en molt pocs hotels. Es cert que n'hi ha amb calefacció, però el tant per cent que no en tenen és superior. Tampoc hi és en molts teatres i, de vegades, els que en tenen no la fan funcionar perquè creuen que amb l'atmosfera del públic, si omplen, ja n'hi ha ben bé prou. No parlem dels centres d'Instrucció, de les Acadèmies, de molts cafès, etc.... Enlloc s'hi és preparat per a lluitar contra el fred. Contra aquest fred barceloní que se'ns fica al moll dels ossos i s'hi queda enganxat per la humitat que ens puja Rambla amunt i que no podem combatre...

Els propietaris, amb l'excusa que no hi fa fred, no aixequen les seves cases d'acord amb les condicions climatològiques de la Ciutat, i ens trobem que vivim en uns immobles que fan més per anar-hi a passar l'estiu que no pas viure-hi tota la vida. He dit l'estiu? Doncs m'he equivocat. A Barcelona tan sols s'hi pot passar bé la primavera i la tardor. A l'estiu tampoc ens hi trobem gens bé.

El fred d'aquests dies és quelcom tràgic, dolorós. La gent no pot viure. En sentireu parlar a tot arreu. Sigui per encetar conversa, sigui perquè és tema elemental de tot diàleg barceloní. És un fred de primera qualitat que fa tremolar no tant sols les fulles dels arbres, i els pobres que no tenen llit o aixopluc, sinó les mateixes cases i els monuments propis. Fan ganes de dir-li al monument del general Prim: —Posi's el barret, faci'm el favor.

Ja que l'Ajuntament diuen que fa tantes coses, el que deuria fer, és obligar a que els propietaris tinguessin llurs cases d'acord amb el que cobren de lloguer. Ja sabem que són inútils aqueixes lamentacions, però sempre ens queda el consol de que les hem dites. No és possible consentir que les cases que van creixent cap al Nord de

l'Eixampla és facin de la mateixa manera que les que es feien en l'interior de la Ciutat. No hi ha dret que en lloc de fer cases convenients, es facin barraques amb més o menys pretensions arquitectòniques.

Sempre recordaré dues opinions pel que fa referència un a la Península i l'altre a casa nostra, el primer de procedència francesa i el segon d'intenció basca.

A França, per parlar de fantasies màximes, diuen "Chateaux d'Espagne", que ve a tenir una equivalència moral com quan nosaltres diem que és un home "que té molta terra a l'Havana"... A França els castells són Castells. Recorreu la Loire, la Seine, el Rhône, i veureu un seguit de castells imponents, magnífics... Mare de Déu, quins castells! Allò són castells! Grans, formidables, voltats d'uns jardins i boscos d'ensomni... Doncs bé; quan els nobles francesos venien a aquesta terra i veien aquells castells voltats de muralles negres, fets més que per plaer, per defensa, es donaven compte que els castells "d'ací" no eren els d'allà. Per això, quan volien figurar una fantasia, deien això de "chateaux d'Espagne".

L'altra opinió basca es deu a don Miguel de Unamuno, i diu, respecte als catalans, que "nos ahoga la estètica". I té raó, dissortadament. Mirem molt la façana, cuidem els més petits detalls, però després no ens intransquilitem gaire el fons, l'interior.

Hi ha una arquitectura municipal a Barcelona, grandiloqüent, en to major. Està feta per a admirar, per a fer bocabadar; però passada la façana, trobareu uns pisos, unes habitacions, uns salons freds...

Caldria oblidar una mica més l'estètica i procurar una mica més de confort. Fa?

FRANCESC MADRID



L'infalible i adorable T. i A. clama per la veritat, com deiem.

—No hi ha res més bo que la veritat!... Visca la veritat!... Tot abans que mentir!... Morir per la veritat!...

Ara, ara hi som.

Però se'ns acut un cas. No és allusió; és únicament una facècia imaginativa.

Figureu-vos que d'un mestre (ai las!...) del nostre teatre, sabéssim que havia afusellat anys enrera un drama de Bjorson donant-lo per original; que d'una novella d'Alarcón n'hagués tret l'assumpte d'una comèdia seva callant la procedència; que després ens donés com a pròpia una obra de Lavedan i una de Goldoni... etc., etc., etc....

Què hi guanyariem, dient la veritat? Tirar tot un mestratge per terra. Desfer la vida i l'obra artística (!) d'un home. Fóra pitjor que fer èxits al voltant de fregir tal de bacallà en escena.

Però tot això no és cap veritat. No cal que ningú tremoli. Es sols una fantasia.

I com diu T. i A., cal fer broma, cal riure.

Diable!... Diable!...



## LA REINA DE LES MECANOGRAFES

L'elecció de la reina de les mecanògrafes ha estat celebrada, unànimement, com un encert. Ningú no ha discutit la seva bellesa, la seva gràcia. Tanmateix, sempre hi ha qui, per tot arreu, veu ombres, qui vol entelar les decisions més sàvies. Així no mancà qui afirmava que l'elecció d'aquesta reina era deguda únicament a la influència que havia exercit un dels membres del jurat: el poeta avantguardista i evangelista del pan-occitanisme a Barcelona, J. V. Foix.

Oh, tanmateix, no imagineu pas cap anècdota picant! La influència, si hi fos, no ha anat més enllà de l'afirmació tendenciosa d'un ideal racial més o menys discutible, però generós. Veieu si no:

La reina de les mecanògrafes és filla de la ciutat comtal. La seva mare, valenciana. El seu pare, mallorquí. I, encara, té un oncle de Tolosa. ¿Voleu, doncs un pan-occitanisme més complet?

Cal dir, en tot cas, que J. V. Foix trobà un "exemplar de raça" ben graciós per encarnar-lo!



## CAL REMARCAR-HO

*Aquests dies ha actuat Raquel Meller a Barcelona. Algunes notes periodístiques han donat actualitat a la seva figura, un xic borrosa pels anys.*

*En aquestes notes periodístiques a què hem fet referència s'han dit coses molt justes, sobre Raquel Meller; s'ha palesat la manifesta inferioritat del seu art. No cal, doncs, que ara nosaltres donem una crítica més. No és això el que ens interessa en aquests moments, sinó, quelcom més important.*

*Hem dit que Raquel Meller ha cobrat, en aquesta actuació, a Barcelona, tres mil pessetes diàries. El fet, si és veritable, dona lloc a les més tristes i desconsoladores reflexions. Nosaltres, aquestes reflexions no les volem perdre. En exposar-les, amb tota franquesa, en aquestes pàgines, creiem que complim un deure.*

*Està demostrat que per a eixir a un escenari a cantar sis o set bajanades no es necessita una intel·ligència excepcional. Fins està demostrat que no cal ni haver estudiat música. Ni cal tenir cap cultura, ni saber declamació. Moltes vegades no cal ni saber parlar.*

*Sense saber res de tot això, una dona pot guanyar tres mil pessetes diàries. Ara bé; ja no cal que parlem dels obrers que "treballen de debò" i els jornals més alts dels quals oscil·len entre vint i vinticinco pessetes.*

*Parlem dels homes de carrera que han estudiat durant anys i anys i segueixen estudiant. Parlem dels homes que fan un bé veritable a la humanitat. Quin metge, quin arquitecte, quin enginyer, quin inventor, guanyen, com la Raquel Meller, tres mil pessetes diàries? Quin filòsof, quin home de lletres, quin escultor, quin pintor les guanya? Els teatres que més paguen, paguen vint duros per acte; si l'obra té tres actes, l'autor cobra seixanta duros. I l'escriure l'obra li ha costat mesos d'inquietuds i angúnies, pensar, meditar, retocar... Tot això perquè vingui després una senyora Raquel Meller i, per a cantar unes quantes pocsoltes, cobri tres mil pessetes.*

*Es senzillament vergonyós.*

VIRAI

## Ha mort Rafael Barradas

A Montevideo ha mort el gran pintor Rafael Barradas. Havia viscut molt temps a Barcelona, on havia lluitat i havia sofert. La seva vida, en aquest sentit, és una cosa heroica.

Com no feia un art comercial, un art burgès i "pom-



pieu", els seus quadros no es venien. La vida, cruel, pogué més que ell. Emmalaltí. Era pobre.

Nosaltres, des d'aquestes pàgines, obrirem una subscripció. Fora de l'Opisso, En Mondragon i algun altre, cap artista català no signà en les llistes de la nostra subscripció. Eren els humils, els pobres, qui venien a oferir-nos el seu òbol. Agraïrem molt aquest òbol, però el producte de la subscripció fou migradíssim. Cal que fem constar, però, el nostre menyspreu pels que desoïren el nostre prec.

Rafael Barradas era digne de millor sort. Montevideo, que ara s'honora amb la seva memòria, s'hauria honorat més donant-li una pensió que l'hagués ajudat a triomfar.

Així mateix, molts dels que diumenge van ésser a celebrar al moll uns funerals poètics, i tiraren al mar uns rams de flors en memòria seva, hauria valgut més que l'haguessin ajudat en vida. Uns bistecs en vida li haurien estat segurament més profitosos que aquelles flors: més profitosos per l'home i per l'artista. Les flors han servit per afagar els seus amics vivents. Una ajuda a temps potser hauria servit per salvar-lo.

Descansi en pau el gran i malaurat artista.





HOME PRECABUT

—On vas així pel carrer? No veus que ja s'ha acabat el carnaval.

—El carnaval sí, però el fred no!

## Nou Director del Teatre Novetats

L'empresa del Teatre Novetats ha nomenat Director de la Companyia del seu teatre al conegut literat Carles Capdevila, director avui de "La Publicitat".

Anem a trencar aquest silenci públic que fa que les coses que es diuen entre bastidors no es puguin dir a la llum. Tots els comentaris que hem sentit fets a aquest nomenament han estat adversos. Descomptem l'elogi de Carles Soldevila, autor d'aquells que es pot dir de la casa de Novetats, fet al seu Director de diari: el cercle és complet: va de l'un a l'altre.

Preguntem: El crític de teatre que té "La Publicitat"

podrà arribar a dir que el seu Director de diari ha fracassat com a Director d'escena?

No és immoral, absolutament immoral, que se sigui director d'un diari, crític d'un altre, i director d'un Teatre? No es veu que es lliguen interessos en contra de tota idealitat? No es refien, o sembla que es refien, dels mitjans que té un Director de Diari i un crític d'un setmanari per a imposar silenci als que vulguin aixecar la veu contra això que sembla un contuberni? Com seran tractats des de "La Publicitat" els que s'atreveixin a discrepar de les realitzacions escèniques del Director del Teatre de Novetats? No es pot parcialitzar, mal no es vulgui, el nou Director contra altres empreses? Carles Capdevila, com a crític d'un



setmanari no pot balancejar l'actiu i el passiu que tingui contra determinats autors?

No ho trobem bé, i ho diem. Carles Capdevila mereix tot el nostre respecte i li reconeixem grans condicions d'escriptor, de crític i de director d'escena. Però hi ha coses incompatibles i ell deu ésser el primer en reconèixer-les i no voler seure damunt del silenci que pugui fer la por dels mitjans que té arran de dits.

Que no està segur de que sien compatibles tots els càrrecs que exerceix, ho prova el que a seguit del seu nomenament s'hagi fet sortir la defensa, defensa que des de deu hores lluny es veu interessada, sense necessitat d'ésser massa subtil.

Ja és hora de que s'acabin, cavalcant damunt del sentiment pairal, que ara diem, societats anònimes que vagin a torna-jornals d'ensabonada. Tothom recorda els temps en què Garcés deia que Soldevila era una meravella, mentre que Soldevila deia que era una meravella Sagarra i Sagarra una meravella Garcés.

La gent no bada tant com creuen alguns empresaris, alguns directors, alguns literats, i alguns crítics.

MARC BORRALLERAS



## El matrimoni en blanc i en negre

Us casaríeu amb un home de la raça negra? — preguntava una revista francesa en una enquesta. Ara són de moda les enquestes. En trobareu per tot arreu i de tota mena: històriques, banals, futuristes, d'art, etcètera, etc. Algunes d'elles, la major part, són certament, insípides i supèrflues. D'altres, però, com, per exemple, la que ara acabem d'esmentar, són interessants i poden donar a conèixer, sense cap dubte, l'estat d'esperit o el pensament de certs elements socials.

A la pregunta: Us casaríeu amb un home de la raça negra, les respostes han estat variades. A més d'una, compartir el seu llit amb un mascle de color li fa l'efecte d'un acte de bestialitat. Alguna cosa semblant a ésser posseïda per un boc, com en l'antic Egipte, on, essent aquest animal adorat com un déu, les dones li oferien llurs favors. Costum després reproduïda en les escenes de brui-xeria, on hi anaven a cavall d'una escombra... Sempre, a tot arreu on veièssiu brutalitat i misèria, hi ha agermanades, com a causa d'aquesta brutalitat i d'aquesta misèria, el fanatisme i la ignorància dels homes.

Altres dones consideren la unió d'una blanca amb un negre com contrària a la naturalesa. Contrària a la naturalesa? Precisament les unions entre individus de distinta raça són les més fecundes. Mètode excellent per a regenerar la humanitat!

Hi ha també respostes completament negròfiles. Són partidàries de la fraternitat de les races... Unes—si es deuen conèixer!—senten llàstima del negre que ha de muller una blanca.—Altres, recordant aquells potents exemplars, reis de la boxa, senten un delit morbós... D'altres, encara...

Però bé, cal que acabem. L'enquesta, vulgui's no vulgui's, ha de restar incompleta. Perquè hom hauria ara de demanar als negres què pensen de les rosades beutats europees. Probablement, com tots els éssers no emancipats encara, no pensen res. Senten, solament, el desig carnal.

## La bruixa blava

Voldria que es tornés llor  
tota la mar catalana  
i oferir-vos-el de cor,  
amic Juli Vallmitjana.

Ens heu donat un véi d'or  
de la nostra costa brava  
i a dïns hi heu posat el cor  
que és aquesta bruixa blava.

Blava de color de cel  
i de mar fonda i sonora;  
la bruixa blava és l'anhel  
d'una bondat redemptora.

Té blavor de mar als ulls  
i al cor té blavor florïda  
i topa amb tots els esculls  
de la maldat de la vida.

Els pobles són rampelluts,  
tenen cor de calabruixa;  
de la que té més virtuts  
fan córrer que és una bruixa.

I ella sofreix tot el greu  
d'aquelles ànimes bòrnies  
que no creuen pas en déu,  
però creuen en falòrnies.

La bruixa blava és l'amor  
i la bondat sempiterna;  
no en veuen la formosor  
perquè el seu blau enlluerna.

Quin miracle ens heu donat,  
amic Juli Vallmitjana!  
feu triomfar la bondat  
com un raig de tramuntana.

Una ratxa de claror  
ens esbatana les portes  
i feu entrar la blavor  
al cor, per les nines mortes.

I l'ànima dels mortals  
que suporta forta i brava  
l'unglada de tots els mals  
és la vostra bruixa blava.

Vènçe' els dolents per bondat;  
suportar totes les noses;  
i en el fons de la maldat  
fer-hi florir poms de roses.

Aurea té l'esperit d'or  
i una bondat forta i brava  
i jo sé que el vostre cor  
és la nostra bruixa blava.

SALVADOR PERARNAU

AQUEST NUMERO

HA ESTAT VISAT

PER LA CENSURA



# DADRAM

*Les dites i facècies de l'estrenu filantrop En Tomàs de Bajalta. Pigmalió, per Pere Corominas.*

D'un quant temps ençà, i en la literatura, els més nobles esperits, els d'una finor més depurada, els d'una personalitat més definida, semblen decantar-se a escorcollar el segle XIX. Així, Pius Baroja i Ramón del Valle Inclán, amb les seves obres "Memorias de un hombre de acción" i "El ruedo ibérico". Així ara el nostre Pere Corominas amb "Les dites i facècies de l'estrenu filantrop En Tomàs de Bajalta".

Feia temps—massa temps, amic Corominas—que havíem assaborit la primera part de "Les dites i facècies", o sigui "Silèn". Així ara per a unir el record amb la realitat—realitat magnífica—d'aquest "Pigmalió", l'hem tornat a llegir. La lectura ha tingut l'encís d'una primera lectura.

Així com en "Silèn" predomina la muntanya—vista d'una manera esplèndida y personalíssima—, en "Pigmalió" és la ciutat, la Barcelona de la Regència, qui ens surt a cada pas. "Pigmalió" és una pintura magnífica, mestri-vola de la Barcelona de darreries del passat segle. Pere Corominas ens la fa passar per davant dels ulls com un àlbum de velles i delicioses litografies. Algunes d'aquestes litografies—els set savis del Born, la Lluïsa, la Madalena, la senyora Remei—, tenen la gràcia i la força de les autèntiques litografies de Deveria. Altres ens recorden els paisatges dels ventalls isabelins, enormes i florits.

Per l'època que pinta, té tot el llibre una deliciosa olor de cosa marcida i vella; la grogor d'aquestes estampes que un dia, regirant papers, trobem en les carpetes dels avis. Però això no li lleva vitalitat. No, no. La prosa de Pere Corominas és rica en evocacions precisament per la valor de cosa viva. El ball de disfresses del Liceu, el saló de la senyora Remei, la tertúlia dels set savis del Born, la visió de la tardor barcelonina, tenen una magnífica vigoria.

Moltes vegades les evocacions històriques ranciïgen. I ranciïgen per manca de vitalitat, de vivacitat en l'estil. No passa així en Pere Corominas. Estil, el seu, de mestre de la prosa, podríem dir que té sabor i olor. Olor i sabor del tema que tracta i pinta. Aquestes virtuts es fan paleses en "Pigmalió", novella d'una altíssima valor.

TERRA MEVA, poesies d'Angel Pons i Guitart.

Angel Pons i Guitart és jove. Amb aquests versos de *Terra meva* llença per primera vegada la seva veu al vent: veu pura, plena de candidesa i d'innocència. A través de la seva veu, les coses que ens evoca tenen ritme de cançó, de contalla popular passada pel sedàs finíssim d'una fina sensibilitat.

Aquest petit volum de *Terra meva* ens descobreix un poeta digne d'estima, de personalitat ben definida; un poeta que vol ésser ell, que es cerca a si mateix—i es troba—sense necessitat de recórrer a l'extravagància, com tants altres.

Lluís Capdevila, en un pròleg ple d'humor i d'excel·lent sentit crític, elogia francament aquest primer llibre d'Angel Pons i Guitart.



PUDICIA

—La Model: Bé, doncs; accedeixo a posar nua; però amb la condició que no m'ha de mirar.



CONSULTA

—Si vol aprimar-se, n'hi ha prou amb què begui dos gots d'aigua al dia.

—Abans o després de dinar?





DIGUE'M ON BALLEI ET DIRE QUI ETS

A l'Orient.



Al "Nuevo Mundo".



A una taverna dels barris baixos.



Els que sempre la ballen magre.





EL MÉS DESGRACIAT

—La meva dona ha tingut la grip.  
—Doncs la meva ha tingut dues criatures, que encara és pitjor!

## Art i Artistes

### SALA PARES

El Sr. Planas Dòria és dels que sap repicar i anar a la processó; la seva vida té dos caires diferents, i en tots dos ho encerta. Excel·lent comerciant entre setmana, en comptes d'esplaiar-se les festes amb les curses de braus o amb les revistes poca-soltes de music-hall, surt al camp, pinta i pinta bé.

Exuberant de vida, treballa els paisatges a cops de brotxa, i com pinta honradament i amb un esperit de veritable artista, surten teles boniques, algunes notables encerts.

L'exposició d'ara és un recull de paisatges de les vores de Barcelona i dels poblets de la costa; tant els quadrets, plens de sol i vibrants de color, com les teles grisenques dels jorns coberts, els tracta amb valentia, i com són ben dibuixats, plauen a qui els mira. Una exposició digna d'ésser visitada.

### AGRUPACIÓ D'AQUARELLISTES DE CATALUNYA

Sota la direcció de son President, en Sabater Jaumà, els nostres aquarellistes han tingut un èxit absolut a Madrid. Esplèndidament acollits pel "Círculo de Bellas Artes" d'aquella Cort, han estat exposades les obres dels

nostres aquarellistes contemporanis, i cal dir que han assolit un triomf definitiu.

Ha resultat una exposició representativa on totes les tendències de l'especialitat artística de l'Agrupació s'han posat de manifest davant d'un públic nou, i cal dir que tant ell com la crítica madrilenya han fet una rebuda molt simpàtica als pintors catalans.

En Sabater Jaumà ha tingut un encert en portar els seus presidits fora de Barcelona; i fóra de desitjar que això fos el principi d'un intercanvi de manifestacions artístiques collectives on cada modalitat de la pintura espanyola és donés a conèixer a les altres regions, contribuint així a la difusió de les diferents modalitats de la pintura y de l'art.

\*\*\*

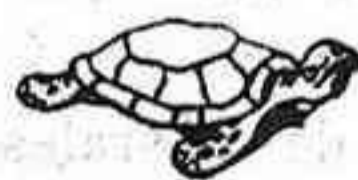
Per als últims del proper mes de maig està fixada la data de la primera exposició, aquí a Espanya, del gran cartelista parisenc, català, fill de Llagostera, Emili Vilà.

Vilà és molt conegut del públic com a pintor d'affiches; el seu nom és fixat sobre tots els murs de París; és també pintor-retratista per excel·lència; dibuixa a la perfecció, i la màgia dels colors no té secrets per ell, encarnant en el conjunt tota la vitalitat d'una natura perfecta. Els seus cartells són coneguts per tot el món.

Ens felicitem de la determinació de l'artista d'expo-



sar en la seva pàtria, no sense després de repetits precés dels seus amics i admiradors, i estem certs que aquesta exposició, com altres de París, serà un succés, justificat pel considerable esforç artístic aportat per un dels bons pintors de la nostra època.



## Berta Singermann

Novament Berta Singermann vol ocupar l'atenció del nostre món artístic amb les seves tirallongues de versos adulterats.

El cas d'aquesta recitadora és un cas com tants altres que cada dia ens volen fer empassar uns homes de nom llampant i que guarden la sinceritat per les penyes dels amics, com si fos obligatori tenir unes conversacions íntimes només confessables en família, i unes altres pel públic, que es desorienta en sentir brometes càustiques en boques d'homes que amb la seva ploma han elevat qual-sevol cosa als núvols.

Aquell "Oh, això és una broma que està bé per contar des del diari" deuria desterrar-se del nostre món periodístic, però com reconeixem que moltes vegades allò que prosaicament en diem l'estómac impideix la sinceritat, però moltes altres ni aquesta raó hi ha per abonar la mentida o l'equívoc. Francament, per uns somriures més o menys afables i per sentir-se unes poesies recitades amb gest desolador, no val la pena d'enredar el públic i obligar-lo a passar una mala estona, tement sempre que l'artista fugi volant de l'escenari amb l'esperit dels poetes que vol interpretar.

A Amèrica es veu que tota aquesta escenografia mentidera els agrada molt i encara voldria veure-ho; però per ara, nosaltres encara som europeus, encara tenim els peus i la imaginació arrelats en una tradició que ens fa adonar de la falsedat d'aquestes coses que d'ultramar ens volen fer empassar.

El dia que Berta Singermann ens vulgui dir amb gest sobri i adequat aquestes poesies que ens diu enlairant la seva figura fins a l'infinit, mirant-nos com a pobres mortals a qui li plau deixar-nos fruir les delícies del seu esperit, llavors Berta Singerman tindrà en nosaltres uns defensors més, però ara no podem més que cridar l'atenció del nostre públic, a qui ja és difícil enganyar, que no es deixi portar per uns noms més o menys llampants que vulguin donar-li gat per llebre en nom d'una amistat o d'una cortesia mal entesa.

Recordeu que després sentireu allò de: "Això és una tonteria que està bé per contar des del diari".

## Josep Ulled

Ha mort Josep Ulled Altemir. La seva mort ha estat sentidíssima per les moltes simpaties amb què comptava.

Havia militat sempre en el partit radical al costat d'Alexandre Lerroux.

Havia estat Diputat provincial i col·laborat en els periòdics d'extrema esquerra.

El seu enterrament — civil — fou una sentida manifestació de dol.

Descansi en pau.



## FUTBOL

Tingué lloc diumenge la segona tanda de l'anomenat Torneig de la Lliga. Però si continua l'estira i arronça ja iniciat, en lloc de titular-lo torneig de la "lliga", l'anomenarem dels elàstics. Serà més apropiat.

En els resultats de diumenge sobresurt la pana per nou a zero que l'Atlètic de Bilbao va inscriure al "record" de l'Espanyol. Quina mossegada!

Es deia que els lleons del Nord ja no tenien dents; però es veu que algun dentista els n'ha posat unes de postisses bastant conformes, i està vist que són de funcionament assegurat, ja que la dentellada pegada als blanc-blaus és de les que deixen marca. Nou a zero! Es tot un terratrèmol futbolístic!

Val a dir, però, que en l'equip de l'Espanyol, no tot eren "toreros" de cartel. Hi havia "novillers" i fins algun "banderillero".

—:o:—

Ací, el Barça, en el seu propi terreny, en el famós camp de les Corts, que diuen que indigesta a tots els visitants del Barça, fou batut pel Reial Madrid, el conegut equip dels "merengues", que, junt amb l'Espanyol, fou aquest any protagonista de la final en el cèlebre partit de Mestalla, en el que tots feren el paper de granotes meravellosament.

Està vist que tant sobre el fang i els recs del camp del València, com sobre el verd camp de Les Corts, l'onze madrileny és dels que és capaç de donar un disgust al més valent. I el Barça, que tenia la illusió d'apalissar al Madrid, per no ésser menys que el rival, es quedà amb les ganes de guanyar i amb una petita surra al pandero, ja que per 2 a 1 restà guanyador el Madrid.

—:o:—

L'Europa, el bon Europa, l'onze que no sap mai el que darà de si, ja que per ésser l'equip de la "màxima regularidad" no pots anticipar-te als esdeveniments, degut a què la regularitat permet que el resultat sigui o no favorable als europeus segons la quantia, empenta i demés de l'equip contrari; l'Europa, com dèiem, fou l'únic dels nostres que conservà el tipus, i després d'un partit interessant i després de treure el fetge per la boca, per 5 a 2 va atonyinar l'Arenes de Bilbao.

Res, a veure si amb això del Torneig lliguero, "los últimos serán los primeros!"

Ja tenia raó la vella, ja!

JEPET



## NOVEDADES

La companyia de Fernande Albany ha donat unes poques representacions. Comèdia alegre. Vodevil. Gènere sense conseqüències, com el que conrea el nostre Josep Santpere al nostre Paralel.

Hi ha qui creu que el vodevil francès, en ésser traduït al català, adquireix una grolleria de to dur i agressiu. Nosaltres no ho creiem així. Per aquesta mateixa força d'expressió que



té el català, hi ha certes coses que el traductor elimina o suavitzava en transplantar-les.

Així a nosaltres aquestes comèdies que ha representat en francès Fernand Albany, ens han donat una impressió de cosa corrupta i "faisandée" que no ens havien donat les traduccions que habitualment es representen a l'Espanol.

Encara que la gent cregui el contrari, en aquesta mena de produccions no hi ha alegria, sinó una trista i baixa obsessió lúbrica.

De "El testament de l'Abadal" dels senyors Artís i Llates estrenada el passat dimarts, en parlarem en el número vinent. La cosa s'ho vall

### VICTORIA

S'ha estrenat "El corsari", sarsuela rebuda pel públic amb aplaudiments de simpatia. El llibre, que és potser un xic innocentó, està correctament escrit. Ja és molt. El signen els senyors Bello i Anselm Fernández. Del senyor Anselm Fernández, actor de "género chico" i admirador de Sinesio Delgado, no sabem que tingui aficions a la literatura. Del senyor Bello recordàvem unes escenes de "La Puntaire" versificades amb agilitat i nervi.

La música de "El corsari", dels senyors Gravalosa i Díez, té números veritablement encertats.

### APOLO

El mestre Obradors ha obtingut un gran èxit amb "La Campana rota", obra d'un positiu valor. Veritablement no se n'oeixen cada dia de partitures com aquesta. El mestre Obradors—i mai com ara és justa la paraula mestre—només té un defecte: el de que no treballa com hauria de treballar, el de que treballa poc. Com a músic, la seva labor és digna de tots els elogis i el posa per damunt dels Guerrero, els Alonso, els Luna, etc.

Ha demostrat els seus mèrits en obres com "La maja de los lunares", "Su Majestad el dólar", "Los Mosqueteros del Rey", molt superior a altres sarsueles que sols serveixen per embrutir el públic.

Avui com avui, Ferran Obradors és un dels nostres millors músics. Així ho acredita la seva obra anterior i així ho acredita ara la partitura de "La campana rota", rica en orquestració i vena melòdica.

Si del llibre del senyor Tellauche no se'n poden fer els mateixos elogis, cal remarcar, però, que està escrit amb una correcció gens corrent i amb una gran honradesa literària.

### ROMEA

"La bruixa blava" de Juli Vallmitjana és una obra de passions, d'amor, de gelosia i de misteri. Una obra que, sobretot fins a l'acabament del segon acte, va creixent en força, en volada tràgica. De vegades, malgrat la seva aparença realista, agafa un to més aviat poètic. Veiem els personatges sobre uns coturns imaginaris.

Dues escenes són particularment impressionants al segon acte. Aquella en què la noia, tinguda per bruixa, sent, davant d'una cegueta, el dolor de què la seva llegenda no sigui veritat; i aquella altra, en la qual, en trobar-se sola, davant d'un gañan que intenta violar-la, invoca poders sobrenaturals, que semblen justificar la seva bruixeria. En ambdues escenes, es comunica al públic una forta esgarripança.

En el tercer acte, però, l'obra perd el seu nimbe de misteri que és el que la feia més suggestiva i es decanta més al drama sentimental i passional. Tanmateix, la vivacitat en què són mogudes les figures; l'acabament del dibuix d'unes

quantas figures populars, fan que encara aguantí la robustesa de l'obra.

La presentació i interpretació, molt ateses. Maria Vila s'acredità una vegada més de gran actriu tràgica. Molt bé també les senyores Fremont, Buxadós, Guart i la senyoreta Rodríguez. Cal esmentar també els senyors Nolla, Daví, Ventaiols i Alarma, pel sobri realisme amb què van treure els seus papers.

Les dues decoracions de Morales, un encert d'ambient i de color.

BOB



Els amics del Mestre Morera l'han honorat amb un banquet celebrat a la Font del Gat amb motiu de la representació de la seva Opera "Empòrium" al nostre primer teatre.

Es de doldre l'indiferentisme que al voltant del mestre Morera observen molta gent que tiren les campanes al vol per qualsevol patum, mentre sigui de casa.

Ens unim de tot cor als qui feren l'homenatge.

✻

Aquí també volem tenir les nostres biografies novel·lades i ens hi donem de ple.

Dues col·leccions en van ja d'anunciades i totes dues sembla que atenguin amb més interès la part de novel·la que no la biografia i d'investigació.

✻

Un amic que troba En Domènec de Bellmunt i al seu inseparable Marian Dupont, li pregunta:

—I a monsieur Dupont, no l'has dut a veure la presó de les dones? Has fet mal fet; hauria pogut prendre'n model.

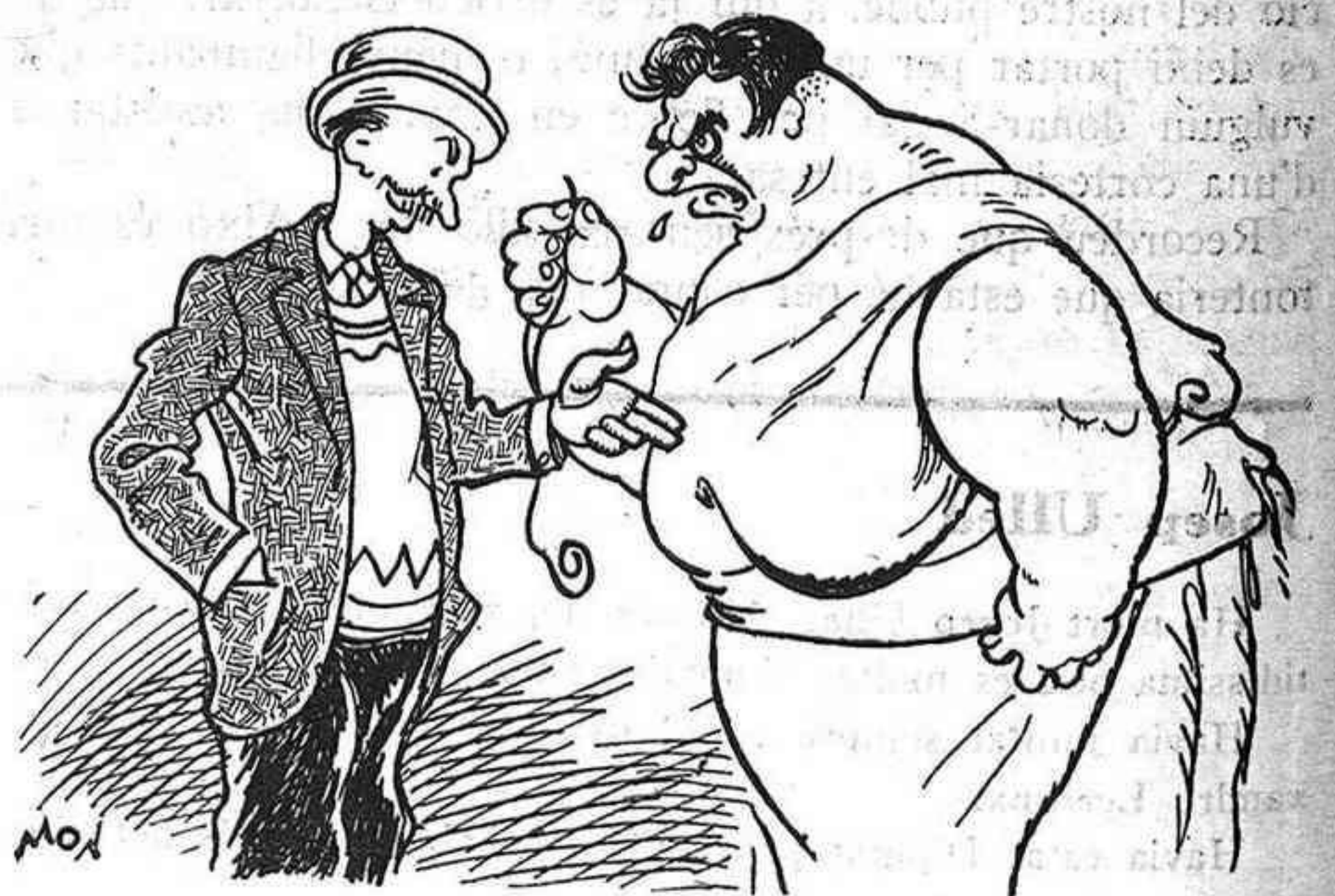
✻

Una altra conversa.

—Ja tens una gramola?

—No he pas pensat de tenir-ne mai.

—Es veu que no ets home de gust. Que no veus que fins a "Mirador" fan crítica de discos.



EL "CASTIGADOR".

—Vols dir-me de qui és aquest cabell?

—La veritat, com no l'hagi arreglat a cal barber?





*Mem.*

**LA VIDA CARA**

—Vint mil pessetes, aquest vestit? El trobo car.  
—Si sabessis el que s'ha apujat el fil de cosir!...



Una endevinalla.

Quant duraran les obres per la instal·lació de la farola monumental del capdamunt de la Rambla?

Per Déu, que la facin de pressa, perquè aquells que hi fan penya, alguns dies, perquè no els confonguin amb els futbolistes, ara no sabran on anar.

❖

"Mirador" és una revista ultramoderna. L'antic i arnat concepte de que una publicació d'aquesta mena tenia el deure de defensar la producció dels seus col·laboradors i redactors, no fa per ells. No solament canten les veritats als de fora de casa seva, sinó que se les diuen entre ells mateixos. Cal només llegir el que Just Cabot (secretari de redacció de "La Nova Revista" (A. M. D. G.) i crític literari de "Mirador", revista d'esquerres), diu sobre "All i salobre", la sucosa novella de Josep M.<sup>a</sup> Sagarra.

No es pot pas negar que els redactors de "Mirador" s'han bastit un clos. Però en el seu interior, com es veu a través dels vidres, hi plouen les garrotades.

El cas de Just Cabot, col·laborant en dues publicacions de tendències oposades, no és pas tan extraordinari. Carles Capdevila, director de "La Publicitat", també ho és del Teatre Novetats. Els dos càrrecs, amb uns certs i anacrònics escrúpols de consciència, no lliguen, veritat?

Però si es preguntés al senyor Canals, estem segurs que ens respondrà que sí.

Per alguna cosa és un empresari a compàs del seu temps.

❖

Allò d'En Sacs i els redactors futurs d'"El Matí" ha tingut tant d'èxit, que ja hem vist qui s'ha fet posar a les targes de visita "No pretendent a Redactor d'"El Matí".

❖

Ens dol l'arranjament del Vaticà i del Quirinal pels pobres redactors del futur "Matí".

El dia que els hagués mancat tema, vinga parlar del Papa Rei, i tots contents; però ara s'hauran d'esprèmer el cervell. Encara que ja tenen feina per trobar un català que no sigui literari.

❖

Ens asseguren també que Artís i Llates estan treballant en una nova col·laboració. No sabem si serà drama, comèdia, tragèdia, o bé novella per entregues. Sols podem avançar el títol com a cosa definitiva. Diu aixís: "Si m'embrutes, t'em-mascaro."

❖

Dilluns a la nit en el Teatre de Novetats va haver-hi un ple. S'havia anunciat una obra "no apta per a senyoretetes". I el teatre era un esclat de joventut i bellesa femenines. Qui pot estar-ne assabentat ens assegura que el senyor Canals ha encarregat a Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres unes quantes produccions d'aquesta mena, que almenys tindran tant d'èxit com la dels "espectacles per a infants".

❖

Una autoritat literària, amagant-se sota el pseudònim de "T. i A.", canta i refila des de "Mirador", les veritats en una secció que se'n diu: "Una de freda i una de calenta".

I com s'indigna l'home contra el pseudo-transcendentalisme!... Quina mà de rocs que els engega amagat darrera la cantonada del seu pseudònim!... Gairebé, si no fos per la valentia de què dona mostra, diríeu que és d'aquells que tiren la pedra i amaguen la mà.

Ara, que no cal que ens digui qui és. Diable, diable!... Li passa com al dimoni d'"Els pastorets": Quan es vol amagar sota un mantell, sempre traint-lo, li surt la cua per sota.

❖

Ara, pel passat carnaval, un poeta jove, molt conegut, entra en un ball de disfresses.

—Mira "fulano" — diu un, reconeixent-lo.

I com és que no s'ha disfressat?

—Caram!... Prou que es passa la vida disfressat d'home intelligent.

❖

Segons "Mirador" un dels esperits més "deliciosos" de la nostra terra (ai que em trencol!) fent brometa de "Qui no és amb mi", de Ramon Vinyes, va dir que ell ara escriuria un assumpte semblant, però en lloc de fer-ho amb estudiants de capellà ho faria amb monges. Sols que es van descuidar la resposta d'un altre esperit que, si no tan deliciós, és més contundent i sincer.

Gairebé teniu raó. Però us heu oblidat tanmateix de concretar. Vós ho faríeu per les mongetes.

❖

A propòsit de l'estrena d'"El Testament de l'Abadal" al Teatre de Novetats. Sabeu qui se n'alegra més de les estrenes d'En Llates?

Doncs en Pere Coromines i en Vilaró.

## RESPOSTES A DAGADES

J. V. Barcelona.—Sortirà el que envia quant li toqui el torn. L'última no va.

J. C. Llèida.—¿No trobeu que el tema està en mans de senyors de molt de pes?

P. B. No van els Epigrames.

J. V. P. Barcelona.—Què voleu fer-hi si és així, però no val la pena parlar-ne.

Gil.—Els versos ens fan mal.

P. O. M. Ceuta.—Molt sentits, però de versos veiem que és difícil fer-n'hi entrar.

Els saludem, coneixem això.

J. S. P. Ciutat.—Vós els arribareu a fer bé de debò si estudiieu.

R. de T.—Tampoc aquesta vegada van i us repetim el mateix.

C. Vilanova.—Això del Teatre és massa gastat.

Ll. R. L.—Feu quelcom més que no sigui això.

Sanalleta.—Van dos esquellots a la Campana si els altres volen.

V. A. E. Massa llarg i massa trist. — J. C. Es poc interessant la falla. — J. de M. Es vulgarot. — O. T. O. Els versos no estan gens malament, però no els hi publiquem perquè vostè pot fer-los millor. — J. C. Ho sentim, però, a més d'ésser no massa correcte de forma, ha perdut ja l'actualitat. — F. M. M. Va un dels articles a "La Campana".

En queden a contestar.



Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona

TELEFON 18692

SEIS LIBROS MUY INTERESANTES

A. DE LAMARTINE

GRACIELLA

Ptas. 0'60

R. DE LAMARTINE

RAFAEL

Ptas. 0'60

FRAY LUIS DE LEÓN

La perfecta casada

Ptas. 0'60

GOETHE

Las amarguras del  
joven Werther

Ptas. 0'60

VOLTAIRE

CÁNDIDO

Ptas. 0'60

VOLTAIRE

ZADIG

Ptas. 0'60

COL·LECCIÓ D'OBRES SELECTES

VOLUM 2.<sup>N</sup>

# CONTRACTE SOCIAL

Tradució de RAMON VINYES

Pròleg del traductor

Preu: 2'50 ptes.

Aviat sortirà  
VOLUM 3.<sup>r</sup>

**LA MONJA** d'En Diderot

NOVEDAD

ARMANDO PALACIO VALDÉS

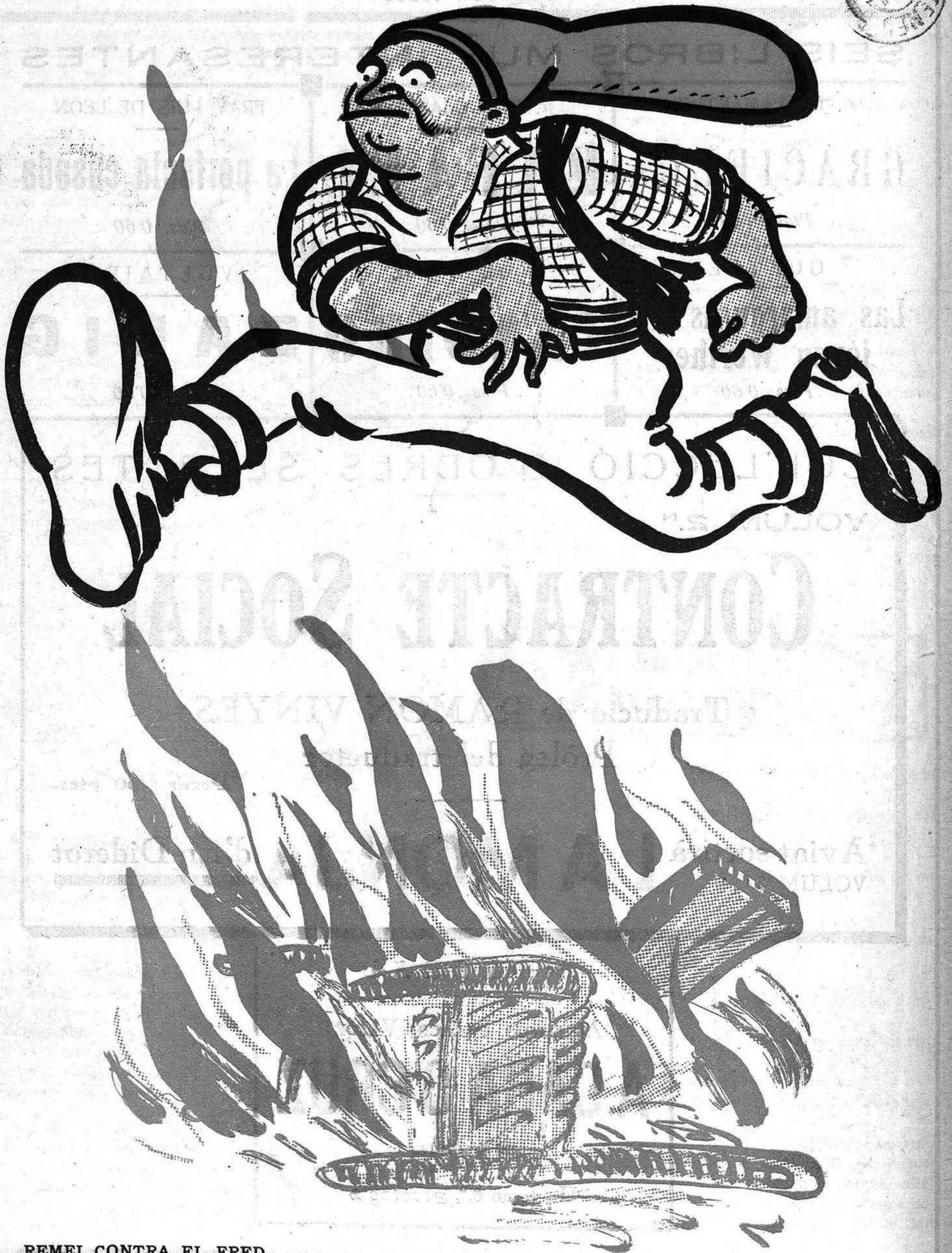
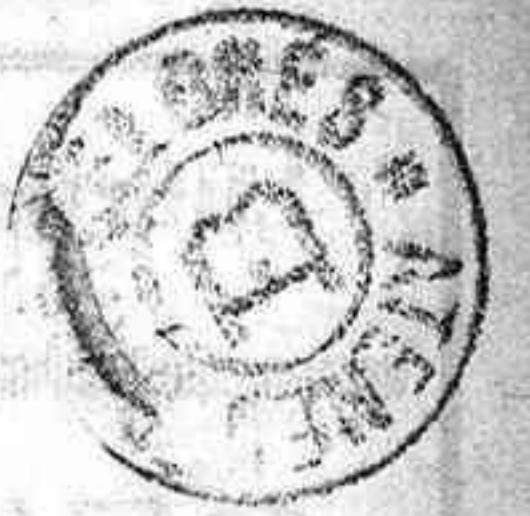
## A CARA O CRUZ

Novela

Un tomo 8.º, pesetas 2

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig a l'adreça de llibreria Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls atorga rebuixos.





REMEI CONTRA EL FRED.

Com que apretava tant, per a fer-me'l passar, he hagut de cremar els mobles.